

Шатило Олексій Анатолійович

к. держ. упр.

Житомирський державний

технологічний університет

Україна, м. Житомир

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ: НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

The aspects of the innovation activity legal regulation in Ukraine are under analyses. The specific legislative acts are summarized. The contradictions of innovation complex key categories, regulating by analyzed legislative acts are identified.

З моменту здобуття незалежності в Україні почався процес правового врегулювання інноваційної діяльності, що знайшло своє вираження в значній кількості нормативно-правових актів – законодавчих та підзаконних, якими врегульовані варіативні аспекти функціонування інноваційної сфери. Найважливішими з них, які закладають основу функціонування цільової сфери економіки країни є: Закони України «Про інноваційну діяльність», «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні», «Про державне регулювання у сфері трансферу технологій», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» та інших.

Так, Законом України «Про інноваційну діяльність» вперше у вітчизняному законодавстві було визначено поняття інновації, під якими трактують вперше створені або вдосконалені конкурентоспроможні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру і якість виробництва або соціальної сфери [2]. Водночас, таке визначення не носить досконалого характеру, адже їм не закріплено градації інновацій, яка має стати практичною основою для визначення їх пріоритетності, а згодом – надання відповідної державної підтримки.

З цією метою доречно застосувати наступну градацію інновацій: піонерні світового значення, модифікаційні світового значення, модифікаційні національного значення. Перша група буде об'єднувати проекти, які не мають аналогів у світі і є перспективними в стратегічному вимірі, а їх впровадження забезпечить глобальне Україні технологічне домінування за певним напрямом, отже, рівень їх підтримки повинен бути самим високим; друга – ті, що покликані істотно вдосконалити наявні технологічні досягнення і будуть актуальними на глобальному ринку, тому, відкриють можливість підприємствам, які їх впроваджуватимуть успішно конкурувати на світовому ринку; третя – проекти, реалізація яких дозволить поліпшити технологічний потенціал щодо його національного значення та забезпечить підвищення економічної ефективності підприємства, на якому такі інновації будуть введені.

Так само як і попередній, не позбавлений недоліків Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні», який визначає як інноваційні пріоритети практично всі галузі вітчизняної економіки [4]. Одночасно необхідно констатувати, що країна не має можливості всі їх повноцінно підтримувати, отож, доцільно виділити ті з них, які мають в даний час найвищий рівень технологічного розвитку в Україні і є конкурентоспроможними на глобальному ринку. До прикладу, такими сферами можуть бути визначені наступні: машинобудування оборонного призначення, індустрія електрозварювання, ракетно- і авіабудування.

Наступним Законом України «Про державне регулювання у сфері трансферу технологій» наводиться визначення терміну «технологія» – результат науково-технічної діяльності, сукупність систематизованих наукових знань, технічних, організаційних та інших рішень про перелік, строк, порядок та послідовність виконання операцій, процесу виробництва або реалізації і зберігання продукції, надання послуг [1], яке лежить в основі предмету регулювання аналізованого закону.

Водночас, ключовою категорією Законів України «Про інноваційну діяльність» та «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» є термін «інновація», який згідно визначеного законом трактування включає в себе термін «технологія». Таким чином, Закон України «Про державне регулювання у сфері трансферу технологій» предметом свого регулювання встановлює невід'ємну частину вже врегульованого іншим правовим актом вищої юридичної сили – Законом України «Про інноваційну діяльність», де вже перелічено, окрім усього іншого, повноваження органів державного регулювання, зокрема спеціально уповноваженого у відповідній сфері. Таким чином, існує зайве нагромадження правових актів та окремих категорій, що трансформувалося у нагромадження паралельних повноважень органів державного регулювання.

Окрім проаналізованих, врегулюванню окремих аспектів інноваційної діяльності присвячені позиції Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність», яким унормовано визначення науково-технічної діяльності – інтелектуальна творча діяльність, спрямована на одержання і використання нових знань у всіх галузях техніки і технологій. Її основними формами є науково-дослідні, технологічні та проектно-пошукові роботи, виготовлення партій науково-технічної продукції тощо [3]. Водночас, наведене визначення тісно переплітається з інноваційною діяльністю, адже науково-технічна продукція, будучи результатом науково-технічної діяльності за визначенням є продукцією інноваційною.

Власне, всі проаналізовані категорії, а саме: інновація, технологія, наукова та науково-технічна діяльність є складовими частинами єдиного інноваційного процесу, який за визначенням одного з фундаторів цієї наукової категорії – Б.Твісса полягає у перетворенні наукового знання, наукових ідей, винаходів у фізичну реальність – нововведення, яке змінює суспільство [5].

Отож, підсумовуючи викладене, можна констатувати, що в Україні створено розгалужену базу нормативно-правових актів з питань державного регулювання інноваційної діяльності. Поряд з тим, вже прийняті цільові закони характеризуються певною автономізацією врегулювання окремих аспектів інноваційного процесу, що спричиняє нагромадження дублюючих функцій в органах державного регулювання інноваційної діяльності. Окрім того, прослідковуються розбіжності у трактуванні категорій комплексу інноваційної діяльності, викладені в аналізованих актах.

Список використаних джерел:

1. Про державне регулювання у сфері трансферу технологій; Закон України, 14 вер. 2006 р. / Офіційний вісник України. – 2006. – № 40. – С. 65.
2. Про інноваційну діяльність; Закон України, 4 лип. 2002 р. / Офіційний вісник України. – 2002. – № 31. – С. 145.
3. Про наукову і науково-технічну діяльність; Закон України, 13 груд. 1991 р. / Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 12. – С. 165.
4. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні; Закон України, 8 вер. 2011 р. / Офіційний вісник України. – 2002. – № 77. – С. 14.
5. Twiss Brian C. Managing Technological Innovation / Brian C. Twiss. – London : Pitman Publishing, 1992. – 309 р.